

Σε ειδική τελετή που έγινε στο Πνευματικό Κέντρο της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών, στις 28.11.2011, ο πρέσβης του Ισραήλ στην Ελλάδα κ. Άριε Μέκελ και ο πρόεδρος του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος κ. Δαβίδ Σαλτιέλ απένειμαν τον Τίτλο και το Μετάλλιο του «Δικαίου των Εθνών» σε οκτώ Έλληνες Χριστιανούς που διέσωσαν Εβραίους συμπατριώτες τους κατά τη διάρκεια της Ναζιστικής Κατοχής. Στην εκδήλωση παρέστησαν οι οικογένειες των διασωθέντων και των «Δικαίων», ο Αρχιεπίσκοπος της Καθολικής Εκκλησίας στην Ελλάδα κ. Φώσκολος, ο Ραββίνος Αθηνών κ. Μιζάν, εκπρόσωποι του διπλωματικού σώματος, πρόεδροι και εκπρόσωποι των εβραϊκών κοινοτήτων και οργανώσεων.

Κατά την εκδήλωση βραβεύτηκαν, μετά θάνατον, οι: **πατέρας Ιωάννης Μαραγκός** για τη διάσωση του Ζεράρ Σαΐα. Επίσης οι: **Αθανάσιος και Αθηνά Ρόμπου, Στέφανος Ρουσαμάνης, Νικόλαος και Φανή Φατλέ, Ευάγγελος Κουκούλας, και Ιωάννης Θεμελής** για τη διάσωση της οικογένειας Σαμουήλ και Νίνας Δαβίδ.

«Όποιος σώζει μια ζωή σώζει όλον τον κόσμο», δήλωσε ο πρέσβης του Ισραήλ στην Ελλάδα, κ. Άριε Μέκελ, αναφερόμενος σε παλιά εβραϊκή παροιμία, εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη στους βραβευθέντες. Επιπλέον, τόνισε ότι η φετινή βράβευση έχει την ιδιαίτερη σημασία της για το Ισραήλ και την Ελλάδα δεδομένου ότι πραγματοποιείται σε μία περίοδο ραγδαίας βελτίωσης των ελληνο-ισραηλινών σχέσεων.

«Η Ευγνωμοσύνη είναι παντοτινή προς τους Συνέλληνες που έδωσαν το δυνατό βαθύτερο περιεχόμενο στην έννοια «Άνθρωπος». Η σημερινή τελετή αποδεικνύει ότι, παρ' όλων ό,τι έχουν περάσει σχεδόν εβδομήντα χρόνια από τότε, η ευγνωμοσύνη των Εβραίων που σώθηκαν κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής της Ελλάδος εξακολουθεί να αναζητά τους σωτήρες για να τους αναγνωρίσει και για να τους επιβραβεύσει», τόνισε χαρακτηριστικά ο πρόεδρος του Κ.Ι.Σ.Ε. κ. Δ. Σαλτιέλ απευθυνόμενος προς τους Δικαίους.

Ο τίτλος του «Δικαίου των Εθνών» δίδεται από το «Γιαντ Βασέμ», το ίδρυμα και το μουσείο που δημιουργήθηκε στην Ιερουσαλήμ από το Κράτος του Ισραήλ για τη διαίωνιση της μνήμης των θυμάτων και των ηρώων του Ολοκαυτώματος. Απονέμεται σε άτομα που με κίνδυνο της ζωής τους διέσωσαν διωκόμενους Εβραίους κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Για την απονομή της διάκρισης διενεργείται διεξοδική έρευνα από το

Γιαντ Βασέμ και απαιτείται ειδική έγκριση από το Ανώτατο Δικαστήριο του Ισραήλ. Ο τίτλος του «Δικαίου των Εθνών» θεωρείται μια από τις υψηλότερες τιμητικές διακρίσεις απονέμεται σε ξένο πολίτη από το Κράτος του Ισραήλ.

Πέρα από τα βραβεία, σε ειδική τελετή που πραγματοποιείται στο Ισραήλ, αναρτάται και τιμητική πλακέτα με το όνομα του «Δικαίου» σε ειδικό χώρο του Ιδρύματος Γιαντ Βασέμ.

Πάνω από 250 Έλληνες «Δίκαιοι» έχουν τιμηθεί μέχρι σήμερα. Μεταξύ αυτών και ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Δαμασκηνός, ο Διοικητής της Ελληνικής Αστυνομίας κατά τη διάρκεια της Κατοχής Άγγελος Έβερτ, οι μακαριστοί Μητροπολίτες Ζακύνθου Χρυσόστομος και Δημητριάδος Ιωακείμ, ο τότε Δήμαρχος Ζακύνθου, Λουκάς Καρρέρ και πολλοί άλλοι αφανείς ήρωες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Ιστορίες διάσωσης

«ΔΙΚΑΙΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ» - Πατέρας Ιωάννης Μαραγκός

Η ιστορία διάσωσης του Ζεράρ Σαΐα

Ο Ζεράρ Σαΐας γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1932. Η οικογένειά του είχε ιταλική υπηκοότητα και, ως εκ τούτου, ήταν σε θέση να φύγει από την πόλη το καλοκαίρι του 1942, όταν οι Γερμανοί άρχισαν να εντείνουν τις διώξεις εναντίον των Εβραίων. Τους επόμενους μήνες, δημιουργήθηκε γκέτο στη Θεσσαλονίκη και ακολούθησε, την άνοιξη του 1943, ο εκτοπισμός πάνω από 45.000 Εβραίων στο Άουσβιτς και η καταστροφή αυτής της ιστορικής εβραϊκής κοινότητας.

Η οικογένεια Σαΐα κατόρθωσε να φτάσει στην Αθήνα, η οποία την εποχή εκείνη ήταν ακόμη υπό ιταλική κατοχή. Η σχετική ασφάλεια, ωστόσο, δεν κράτησε πολύ: τον Σεπτέμβριο του 1943 οι Γερμανοί έλεγχαν όλη την ελληνική επικράτεια και η οικογένεια Σαΐα ήταν και πάλι σε κίνδυνο. Οι γονείς του Ζεράρ αποφάσισαν ότι θα ήταν ασφαλέστερο εάν η οικογένεια χωριζόταν. Ο πατέρας πήγε να κρυφτεί σε ένα χωριό που βρισκόταν υπό τον έλεγχο του ΕΛΑΣ. Η μητέρα βρήκε καταφύγιο στην οικογένεια Φιξ ως καθηγήτρια πιάνου και έψαχνε ένα ασφαλές μέρος για τον 11χρονο γιο της. Αποφάσισε να αποταθεί σε ένα γνωστό του πατέρα της, έναν

ιερέα στον Καθολικό Καθεδρικό Ναό του Αγίου Διονυσίου. Εκεί συνάντησε τον Πατέρα Ιωάννη Μαραγκό, έναν Ιησουίτη ιερέα, ο οποίος συμφώνησε να κρύψει τον Ζεράρ στο μοναστήρι των Ιησουιτών. Υποσχέθηκε μάλιστα να επιστρέψει το παιδί στους γονείς του μετά τον πόλεμο και μόνο αν εκείνοι δεν επέστρεφαν, θα ανέτρεφε το παιδί ως Ιησουίτη.

Ο Ζεράρ μεταφέρθηκε στο μοναστήρι των Ιησουιτών, στην οδό Μιχαήλ Βόδα 28, και παρουσιάστηκε με ψεύτικη ταυτότητα ως ανιψιός του ιερέα, με το όνομα Ιωάννης Βαμβακάρης. Μόνον ο Ιωάννης Μαραγκός και ένας άλλος μοναχός, ο Νικόλαος Ξανθάκης, γνώριζαν ότι ο Ζεράρ ήταν Εβραίος. Στο μοναστήρι ο Ζεράρ έκανε το παπαδοπαιδί, αλλά ο Πατέρας Μαραγκός κράτησε την υπόσχεσή του και δεν έγινε καμία απολύτως προσπάθεια προσηλυτισμού. Ο Ζεράρ έμεινε στο μοναστήρι για πάνω από ένα χρόνο και στο διάστημα αυτό δεν είχε καμία επαφή με την οικογένειά του.

«Εκτός του ότι υπήρξε για εμένα μητέρα, πατέρας και πνευματικός οδηγός», έγραψε ο Ζεράρ Σαΐας στη μαρτυρία του, «ο Πατέρας Μαραγκός ήταν επίσης ένας εξαιρετικός δάσκαλος. Εκτός από τη θρησκευτική διδασκαλία, που μου παρείχε ο ίδιος, και τα μαθηματικά που μου δίδασκε ο Πατέρας Φίλιππος, απέκτησα δίπλα του μια ευρεία γενική παιδεία. Είναι εξάλλου γνωστοί οι Ιησουίτες για την ευρυμάθειά τους».

Μετά την απελευθέρωση, οι γονείς του Ζεράρ ήρθαν να τον πάρουν. Όμως, ο Ζεράρ ήταν πλέον τόσο δεμένος με τον Πατέρα Μαραγκό που δεν ήθελε να εγκαταλείψει το μοναστήρι. Ήταν ο ίδιος ο Πατέρας Μαραγκός που τον έπεισε να γυρίσει στους γονείς του.

Προσπαθώντας να κάνουν το γιο τους να ξεχάσει το διάστημα που έζησε στο μοναστήρι και τους μοναχούς, οι γονείς του δεν αναφέρθηκαν ποτέ στον Πατέρα Μαραγκό, όμως, όπως ο Ζεράρ ανακάλυψε αργότερα, διατηρούσαν για χρόνια επαφή με τον άνθρωπο που είχε σώσει τη ζωή του γιου τους. Μόνον όταν ο Ζεράρ ενηλικιώθηκε, οι γονείς του τού επέτρεψαν να επισκεφθεί τον Πατέρα Μαραγκό. Από τότε, ο καθολικός ιερέας έγινε οικογενειακός φίλος, συμμετείχε σε όλες τις γιορτές της οικογένειας, συμπεριλαμβανομένων του γάμου του Ζεράρ και της θρησκευτικής ενηλικίωσης των δύο παιδιών του, και ο Ζεράρ τον επισκεπτόταν συχνά. Όταν ο Πατέρας Ιωάννης Μαραγκός ήταν άρρωστος, ο «Γιαννάκης», όπως ο ίδιος αποκαλούσε τον Ζεράρ, ήταν πάντα δίπλα του, σαν γιος.

Όταν ο Πατέρας Μαραγκός απεβίωσε, το 1989, ο Ζεράρ ένοιωσε σαν να είχε χάσει τον ίδιο του τον πατέρα.

Στις 7 Μαρτίου 2010 ο Πατέρας Ιωάννης Μαραγκός αναγνωρίστηκε μετά θάνατον ως Δίκαιος των Εθνών.

Φωτογραφία: Μέλη της οικογένειας Σαΐα με τον πατέρα Γαβριήλ Μαραγκό, τον πρέσβη του Ισραήλ και τον πρόεδρο του ΚΙΣΕ κατά την ανακήρυξη του πατέρα Ιωάννη Μαραγκού ως ΔΙΚΑΙΟΥ και την απονομή του Μεταλλίου και του Τίτλου.

«ΔΙΚΑΙΟΙ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ»: Στέφανος Ρουσαμάνης, Ιωάννης Θεμελής, Αθανάσιος & Αθηνά Ρόμπου, Ευάγγελος Κουκούλας, Νικόλαος & Φανή Φατλέ

Η ιστορία διάσωσης του Σαμουήλ και της Νίνας Δαυίδ

Ο Σαμουήλ και η Νίνα Δαυίδ ζούσαν στα Τρίκαλα της Θεσσαλίας με τα δύο τους παιδιά, τον Ισαάκ και τον Ηλία. Από τον Απρίλιο του 1941, η περιοχή αυτή ήταν υπό ιταλική κατοχή. Τον Σεπτέμβριο του 1943 οι Γερμανοί κατέλαβαν ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και άρχισαν τους εκτοπισμούς των Εβραίων. Η οικογένεια Δαυίδ, μόλις πληροφορήθηκε για τις εκτοπίσεις των Εβραίων στις κατεχόμενες από τους Γερμανούς περιοχές, αποφάσισε να φύγει από το σπίτι της, μαζί με τους παππούδες. Τα επόμενα δύο χρόνια και μέχρι την απελευθέρωση, κρυβόταν μετακινούμενη από το ένα μέρος στο άλλο στην περιοχή Τρικάλων και φιλοξενούμενη από διάφορες οικογένειες.

Κατ' αρχήν, φιλοξενήθηκαν στο σπίτι του Στέφανου Ρουσαμάνη, στο χωριό Κρηνίτσα. Ο Στέφανος τους καλωσόρισε στο σπίτι του και φρόντισε για όλες τις ανάγκες τους. Ωστόσο, ο πεθερός του δεν ενέκρινε την παραμονή μιας εβραϊκής οικογένειας στο σπίτι του. Φοβούμενος ότι θα μπορούσε να τους καταγγείλει στις Αρχές, ο Στέφανος κανόνισε να μεταφερθεί η οικογένεια Δαυίδ στο σπίτι του Ιωάννη Θεμελή, στο ίδιο χωριό. Ο Θεμελής ήταν χήρος και ζούσε σε ένα μικρό σπίτι με την πεθερά του και τα δύο παιδιά του. Ήταν πολύ φτωχοί και συνήθως νοίκιαζαν δωμάτια στο σπίτι τους, ώστε να έχουν κάποιο εισόδημα. Βλέποντας τους κινδύνους που αντιμετώπιζε η εβραϊκή οικογένεια, ο Θεμελής προσφέρθηκε να τους φιλοξενήσει για δύο μήνες, αφιλοκερδώς, και παρείχε μάλιστα τροφή στην πολυμελή οικογένεια. Όταν Γερμανοί στρατιώτες άρχισαν να περιπολούν την περιοχή, η οικογένεια Δαυίδ φυγαδεύτηκε και πάλι. Βρήκε καταφύγιο στο χωριό Αρδάνιο, όπου τους φιλοξένησαν ο Θανάσης και η Αθηνά Ρόμπου με τα τρία παιδιά τους.

«Βρήκαμε μια οικογένεια. Τα παιδιά ήταν σαν αδέρφια μας. Ζήσαμε μαζί σε μια γαλήνια και ειρηνική ατμόσφαιρα και ένιωσα σαν να ανήκα στην οικογένεια αυτή», είπε ο Ισαάκ Δαυίδ στη μαρτυρία του. Παρά τη φαινομενική ηρεμία, η γερμανική παρουσία ήταν πολύ απειλητική και η οικογένεια αναγκάστηκε να μετακομίσει και πάλι σε ένα πιο απομακρυσμένο σημείο. Αυτή τη φορά πήγαν στο Κούρσοβο (το σημερινό Ελληνόκαστρο), όπου κρύφτηκαν στο σπίτι του Ευάγγελου Κουκούλα. Επρόκειτο όμως για προσωρινό καταφύγιο. Υπήρχαν ακόμη δύο εβραϊκές οικογένειες στο μικρό αυτό χωριό και, μια Κυριακή, οι κάτοικοι του χωριού

συγκεντρώθηκαν και ζήτησαν από τους Εβραίους να φύγουν, φοβούμενοι αντίποινα. Η οικογένεια σώθηκε χάρη στην παρέμβαση του Κώστα, γιου του Ευάγγελου Κουκούλα, που ήταν αντάρτης και ο οποίος τους απάντησε ότι όποιος θα πείραζε Εβραίο θα είχε να κάνει μαζί του. Μετά από αυτά τα γεγονότα, η οικογένεια Δαβίδ πήγε σε άλλο χωριό, τον Κόνισκο, όπου κρύφτηκε στην οικογένεια Φατλέ.

Μετά την απελευθέρωση, η οικογένεια Δαβίδ επέστρεψε στα Τρίκαλα. Διατήρησε στενή επαφή με τις οικογένειες που τους φιλοξένησαν με κίνδυνο της ζωής τους και μοιράζονταν μαζί τους χαρές και λύπες.

Όταν ο Ισαάκ Δαβίδ έστειλε τη μαρτυρία του στο Yad Vashem, εξέφρασε τη λύπη του που δεν είχε μεριμνήσει νωρίτερα για αυτό και έτσι, οι ευεργέτες της οικογένειάς του τιμούνται μετά θάνατον.

Στις 22 Σεπτεμβρίου 2009 ο Στέφανος Ρουσαμάνης, ο Ιωάννης Θέμελης, οι Αθανάσιος & Αθηνά Ρόμπου, ο Ευάγγελος Κουκούλας και οι Νικόλαος & Φανή Φατλέ αναγνωρίστηκαν ως Δίκαιοι των Εθνών.

Φωτογραφία: Από την απονομή του Μεταλλίου και του Τίτλου στις οικογένειες Φατλέ, Ρόμπου και Ρουσαμάνη.